

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA FILOZOFIJA V LETU 2019

Poročilo DPK SM za filozofijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019.....	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019.....	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami.....	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019.....	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	21
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	22
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	23
5.1	Zunanje ocenjevanje	23
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	23
6	Povzetek.....	23
6.1	Ocena uspeha kandidatov	23
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	24
6.3	Druge ugotovitve	24

Avtorja:

Alenka Hladnik, glavna ocenjevalka za filozofijo

dr. Marjan Šimenc, predsednik DPK SM za filozofijo

Poročilo je potrdila DPK SM za filozofijo na svoji 1. korespondenčni seji 30. 09. 2019.

Ljubljana, september 2019

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in kandidatov poklicne mature). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit iz predmeta SM.

Okrajšava: kandidati PM.

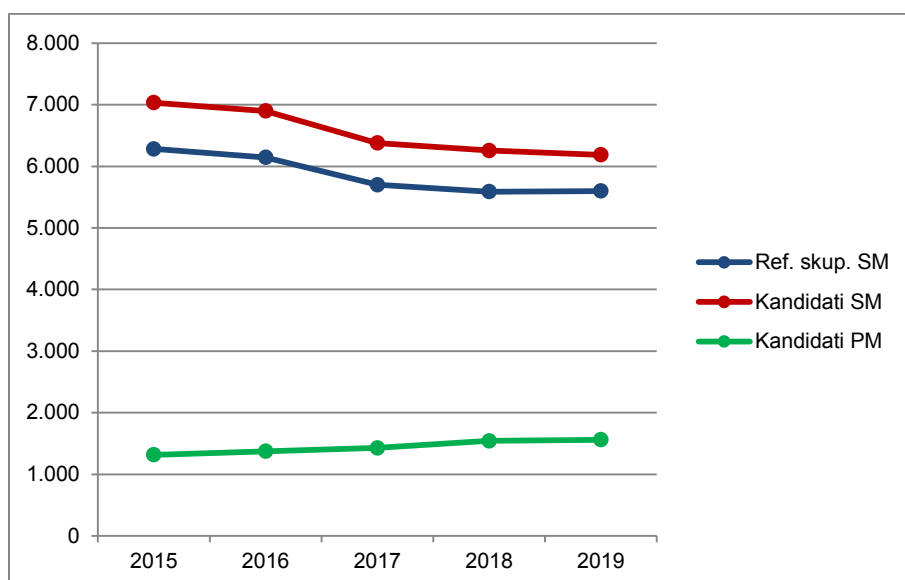
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	6.283	7.033	1.317
2016	6.145	6.899	1.373
2017	5.699	6.379	1.429
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

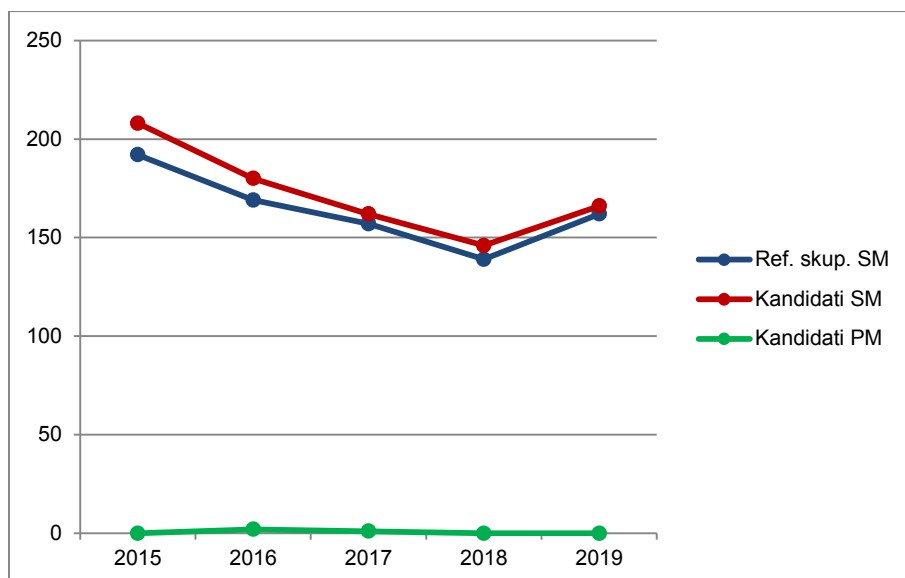
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali filozofijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	192	208	0
2016	169	180	2
2017	157	162	1
2018	139	146	0
2019	162	166	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

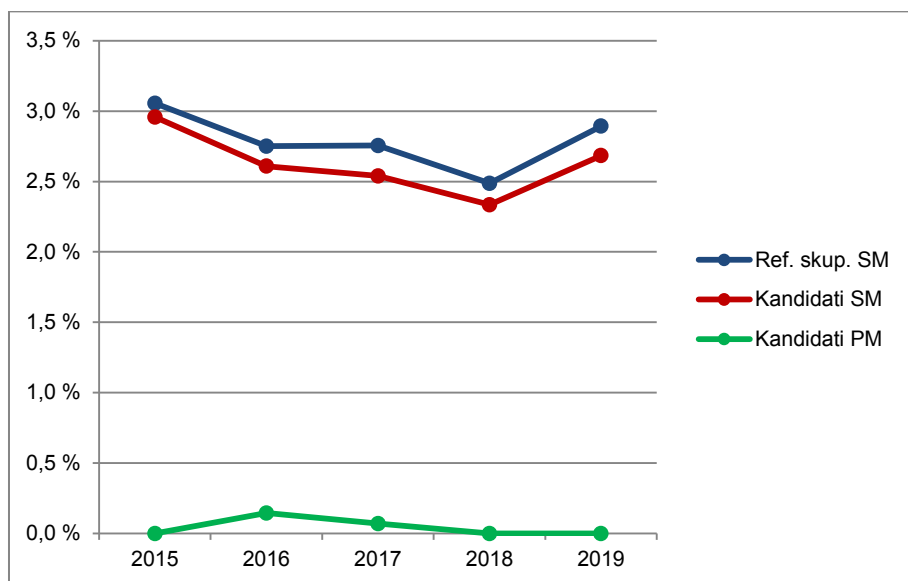
Vir: Državni izpitni center, 2019

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali filozofijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2015 do 2019 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2015	3,1 %	3,0 %	0,0 %
2016	2,8 %	2,6 %	0,1 %
2017	2,8 %	2,5 %	0,1 %
2018	2,5 %	2,3 %	0,0 %
2019	2,9 %	2,7 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2015–2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

	Število	Delež
Splošna gimnazija	130	78,3 %
Klasična gimnazija	21	12,7 %
Gimnazija	151	91,0 %
Tehniška gimnazija	1	0,6 %
Ekonomska gimnazija	0	0,0 %
Umetniška gimnazija	10	6,0 %
Strokovna gimnazija	11	6,6 %
Ref. skup. SM	162	97,6 %
Ostali SM	4	2,4 %
Kandidati SM	166	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

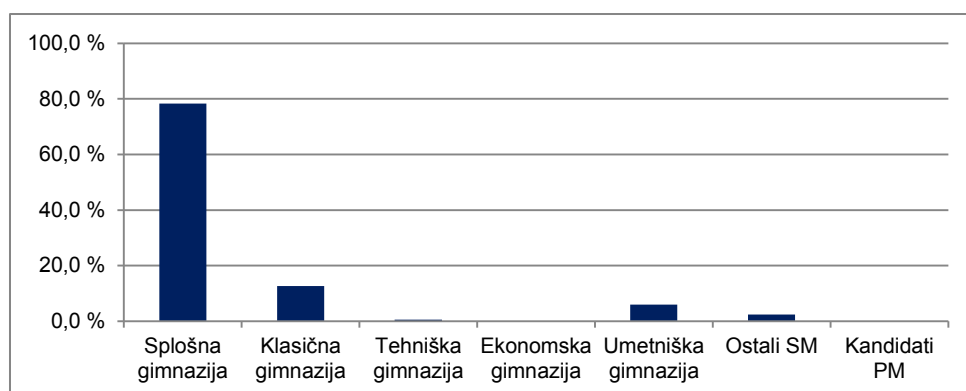
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

Vir: Državni izpitni center, 2019

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2019 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

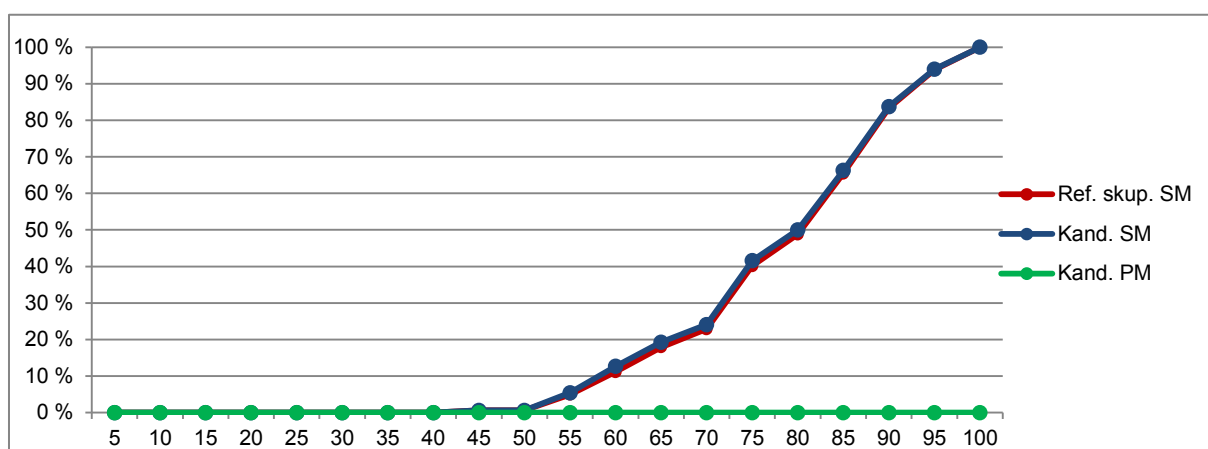
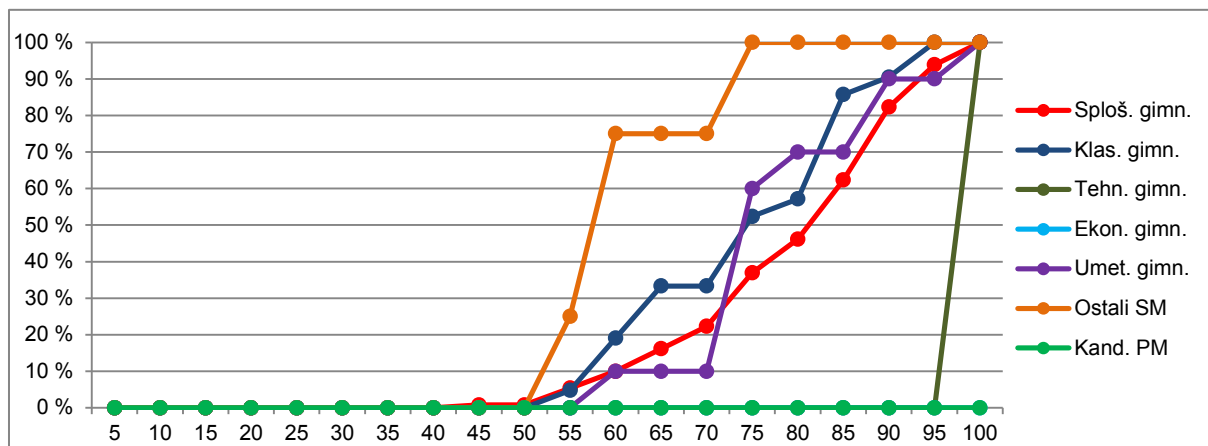
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26-30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31-35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36-40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
41-45	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
46-50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51-55	6	1	7	0	0	0	0	7	8	1	0
56-60	6	3	9	0	0	1	1	10	12	2	0
61-65	8	3	11	0	0	0	0	11	11	0	0
66-70	8	0	8	0	0	0	0	8	8	0	0
71-75	19	4	23	0	0	5	5	28	29	1	0
76-80	12	1	13	0	0	1	1	14	14	0	0
81-85	21	6	27	0	0	0	0	27	27	0	0
86-90	26	1	27	0	0	2	2	29	29	0	0
91-95	15	2	17	0	0	0	0	17	17	0	0
96-100	8	0	8	1	0	1	2	10	10	0	0
SKUPAJ	130	21	151	1	0	10	11	162	166	4	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
40	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
45	1 %	0 %	1 %	0 %	-	0 %	0 %	1 %	1 %	0 %	-
50	1 %	0 %	1 %	0 %	-	0 %	0 %	1 %	1 %	0 %	-
55	5 %	5 %	5 %	0 %	-	0 %	0 %	5 %	5 %	25 %	-
60	10 %	19 %	11 %	0 %	-	10 %	9 %	11 %	13 %	75 %	-
65	16 %	33 %	19 %	0 %	-	10 %	9 %	18 %	19 %	75 %	-
70	22 %	33 %	24 %	0 %	-	10 %	9 %	23 %	24 %	75 %	-
75	37 %	52 %	39 %	0 %	-	60 %	55 %	40 %	42 %	100 %	-
80	46 %	57 %	48 %	0 %	-	70 %	64 %	49 %	50 %	100 %	-
85	62 %	86 %	66 %	0 %	-	70 %	64 %	65 %	66 %	100 %	-
90	82 %	90 %	83 %	0 %	-	90 %	82 %	83 %	84 %	100 %	-
95	94 %	100 %	95 %	0 %	-	90 %	82 %	94 %	94 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2019

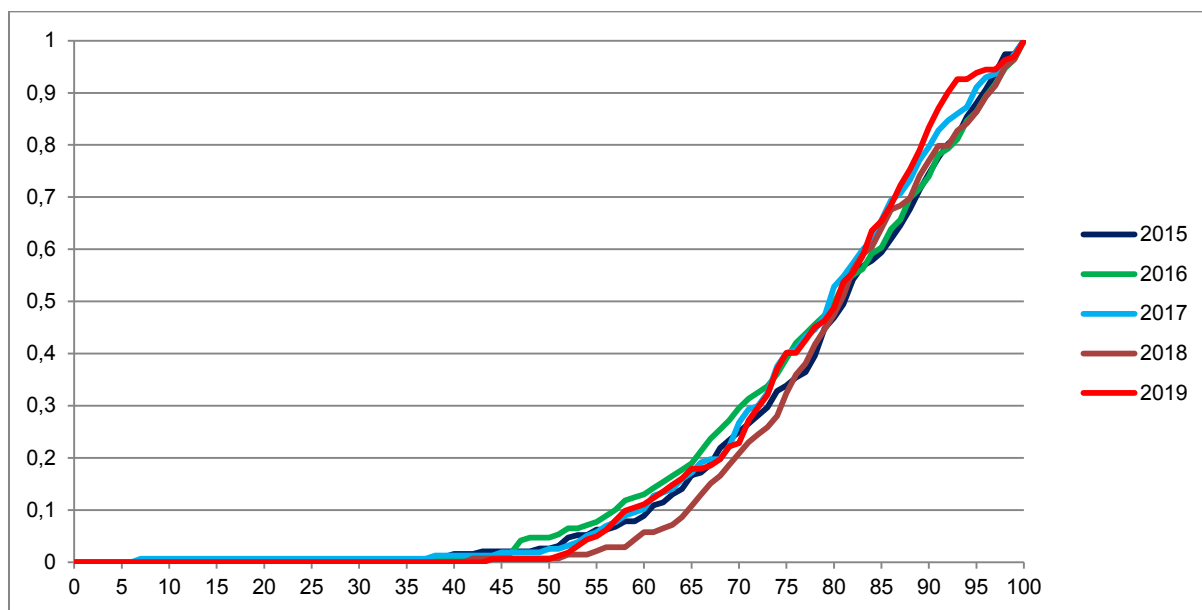
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2015 do 2019, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2015	50	62	74	87
2016	50	62	74	87
2017	50	62	74	87
2018	50	62	74	88
2019	50	62	74	87

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2019

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2019 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

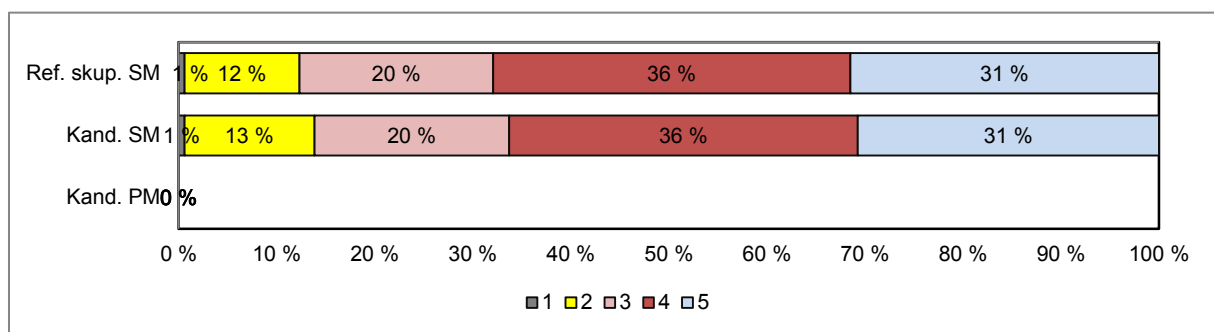
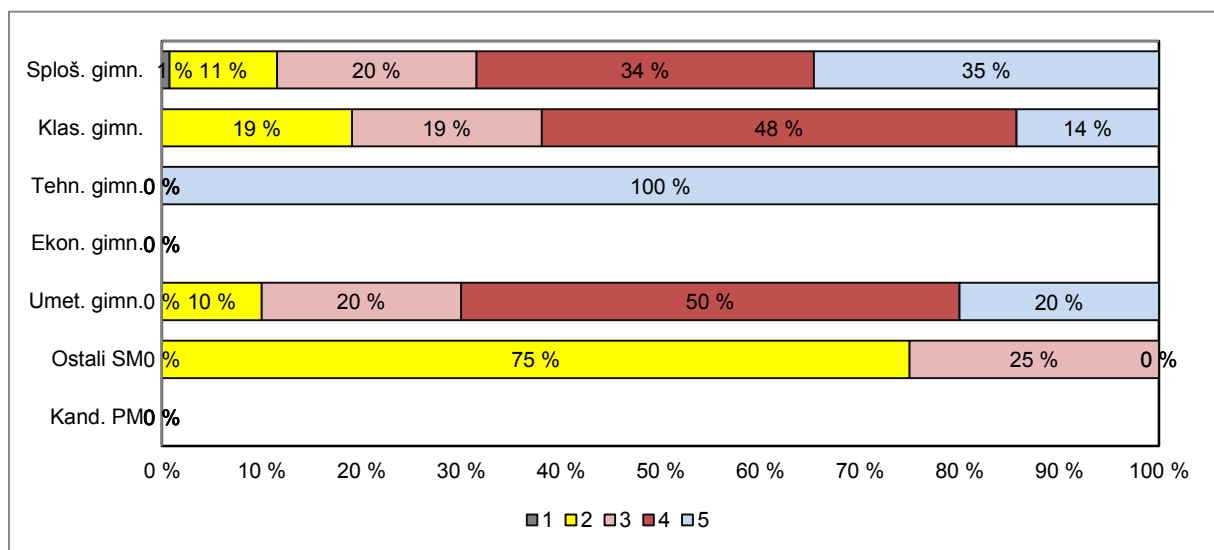
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0
2	14	4	18	0	0	1	1	19	22	3	0
3	26	4	30	0	0	2	2	32	33	1	0
4	44	10	54	0	0	5	5	59	59	0	0
5	45	3	48	1	0	2	3	51	51	0	0
Uspešni	129	21	150	1	0	10	11	161	165	4	0
Skupaj	130	21	151	1	0	10	11	162	166	4	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	0 %	-	0 %	0 %	1 %	1 %	0 %	-
2	11 %	19 %	12 %	0 %	-	10 %	9 %	12 %	13 %	75 %	-
3	20 %	19 %	20 %	0 %	-	20 %	18 %	20 %	20 %	25 %	-
4	34 %	48 %	36 %	0 %	-	50 %	45 %	36 %	36 %	0 %	-
5	35 %	14 %	32 %	100 %	-	20 %	27 %	31 %	31 %	0 %	-
Uspešni	99 %	100 %	99 %	100 %	-	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2019

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2019

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	130	21	151	1	0	10	11	162	166	4	0
Povprečni splošni uspeh pri SM*	21,38	21,35	21,37	19,00	-	20,33	20,20	21,30	21,26	15,00	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,87	4,05	3,89	3,00	-	3,70	3,64	3,88	3,86	2,50	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,74	3,71	3,74	4,00	-	4,00	4,00	3,75	3,74	2,50	-
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,91	3,57	3,86	5,00	-	3,80	3,91	3,86	3,83	2,25	-
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,91	3,57	3,86	5,00	-	3,80	3,91	3,86	3,83	2,25	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	79,22	73,93	78,48	95,79	-	77,84	79,47	78,55	78,10	59,77	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	81	75	81	96	-	75	75	81	80,5	58	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	12,45	12,13	12,50	-	-	11,89	12,51	12,47	12,69	7,75	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	4,22	4,38	4,24	-	-	4,56	4,56	4,26	4,24	3,00	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,57	4,42	4,55	-	-	-	-	4,55	4,55	5,00	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,73	-	0,74	-	-	-	-	0,72	0,72	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,79	-	0,75	-	-	-	-	0,75	0,75	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,73	-	0,73	-	-	-	-	0,72	0,72	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,59	-	0,56	-	-	-	-	0,54	0,54	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,59	-	0,56	-	-	-	-	0,54	0,54	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,46	-	0,47	-	-	-	-	0,46	0,48	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,26	-	0,34	-	-	-	-	0,34	0,33	-	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,33	-	0,29	-	-	-	-	0,30	0,33	-	-
Odstotek neuspešnih s PP	0,77	0,00	0,66	0,00	-	0,00	0,00	0,62	0,60	0,00	-
Odstotek neuspešnih brez PP	0,77	0,00	0,66	0,00	-	0,00	0,00	0,62	0,60	0,00	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

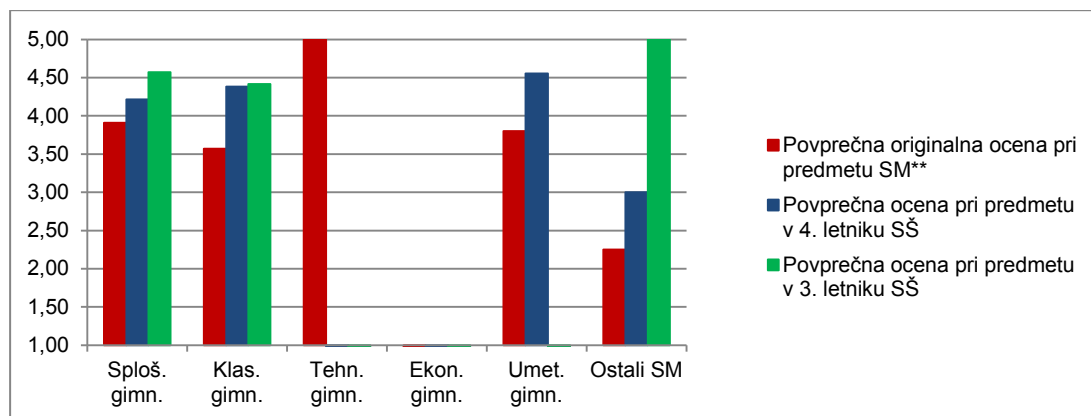
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz filozofije in povprečnih ocen iz filozofije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

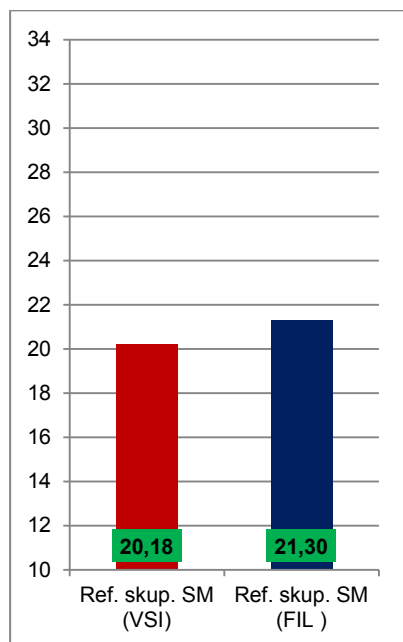
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center, 2019

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2019 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz filozofije (ref. skup. SM – FIL).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center, 2019

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

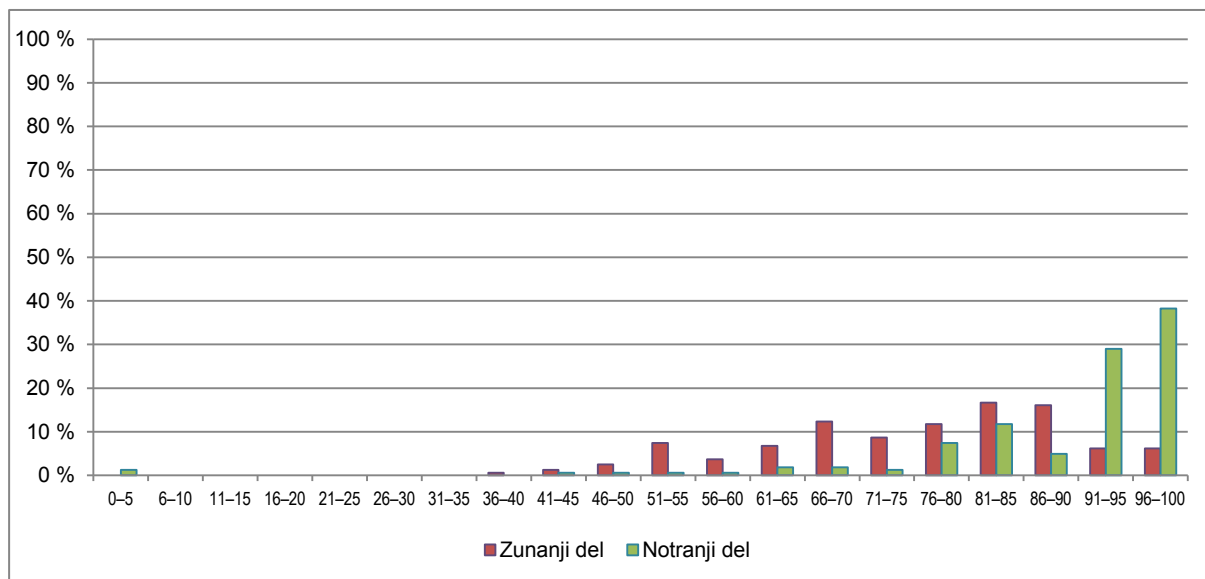
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	162	162
Povprečno število odstotnih točk	60,68	17,87
Standardni odklon odstotnih točk	11,24	2,99
Maksimalno število odstotnih točk	80,00	20,00
Povprečna težavnost	0,76	0,89

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	1 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	0 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	1 %	1 %
46–50	2 %	1 %
51–55	7 %	1 %
56–60	4 %	1 %
61–65	7 %	2 %
66–70	12 %	2 %
71–75	9 %	1 %
76–80	12 %	7 %
81–85	17 %	12 %
86–90	16 %	5 %
91–95	6 %	29 %
96–100	6 %	38 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2019

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2019.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	162	162	162
Povprečno število odstotnih točk	26,38	34,31	17,87
Standardni odklon odstotnih točk	5,98	7,74	2,99
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,75	0,76	0,89

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Prva izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 162; povprečno število točk: 16,58; indeks težavnosti: 0,75.

V primerjavi z lanskim rezultatom se je zmanjšalo povprečno število točk za 1,48 točke. Polovica kandidatov, manj kot lani, je izbrala Platona, podvojilo se je število izbir Descartesa, skoraj podvojilo Aristotela, prav tako se je povečalo število izbir Nietzscheja.

Vsebinsko odgovori kažejo običajno sliko, pri večini je bilo razvidno poznavanje in razumevanje odlomka izbranega besedila, toda boljši kandidati so poglobljeno razlagali odlomek, upoštevali podvprašanja in odlomek filozofsko/zgodovinsko ustrezno postavili v kontekst dela, najboljši so tudi

stopili v dialog z avtorjem. Slabši kandidati so se bolj opirali na učbeniško in učiteljevo razlago, njihovi odgovori so ostali pri bolj ali manj natančnem opisu danega problema, prav tako so le deloma upoštevali navodila k odlomku, nekateri so sicer odgovorili na vprašanja, mnogi kar zapovrstjo, niso pa odlomka postavili v kontekst dela, niti niso esejsko oblikovali odgovora, tj. z zahtevano strukturo in miselno linijo.

Platon: *Država*

Število kandidatov: 79; povprečno število točk:15,94; indeks težavnosti: 0,72; indeks diskriminativnosti: 0,44.

Ocenjevalna shema točke od 14–16 opiše kot dobro, a omejeno, čemur ustreza tudi letošnje povprečno število točk in odgovori kandidatov. Omembe vredno je, da se kandidati pri tem besedilu (za razliko od drugih treh, kjer povprečno število točk iz leta v leto niha od 15 do skoraj 19) zadnjih 10 let v povprečju praviloma niso dvignili nad osnovno poznavanje in razumevanje dela, ne glede na to, kateri odlomek je bilo treba komentirati. Komentar v kategoriji 14–16 točk večinoma ni razlaga, ki izvira iz poznavanja in razumevanja besedila, marveč bolj ali manj dober opis, povzemanje, parafraza odlomka/besedila/učiteljeve bolj ali manj posrečene razlage. Dosežek glede na pretekla leta je, da ni veliko kandidatov, ki bi le zapovrstjo naštevili in bolj ali manj natančno opisovali (ne)relevantne prisposodbe. Trudijo se jih razlagati, vendar so razlage površinske, pomagajo si s slabo razumljenimi frazami (ljubijo celoto, spoznavajo celoto, nehipotetični začetek ipd.), ki jih vzamejo za samoumevne. Kot vsako leto odgovori kažejo, da je Platon »trd oreh«, navkljub hitri zapomnljivosti – ki se kaže tudi v tem, da letos skoraj ni bilo kandidatov, ki ne bi znali obnoviti prisposodbe o ladji, je smiselno povezati še z »zverjo« ali s »prisposodbo o votlini/jami«, ki ne bi znali razložiti, da ladja predstavlja državo in je pravi krmar filozof, ter ne bi znali obnoviti razlike med filozofi in filodoksi ali pripisati filozofom njihovih pozitivnih lastnosti, zaradi katerih so primerni vladarji.

Aristotel: *Nikomahova etika*

Število kandidatov: 17; povprečno število točk:16,97; indeks težavnosti: 0,77; indeks diskriminativnosti: 0,05.

Večina kandidatov je pokazala dobro poznavanje celote in glavnih poudarkov dela, tj. odlomek so povezali s temo dobrega življenja, srečnosti, podrobno razlagali vrline. Težave pa jim je povzročala vsebina izbranega odlomka, ki je zahteval poznavanje Aristotelovih izpeljav o hotenih in nehotenih dejanjih, kar obsega tudi mešana dejanja, in razlikovanje med dejanji, storjenimi iz nevednosti in v nevednosti, ter še niz poudarkov, razvitih v tem kontekstu. Ta del besedila je dobro poznal le del kandidatov, drugi pa so se v komentarju opirali predvsem na poudarke, ki so bili podani že v poli navedenem odlomku besedila oziroma so zgolj obnavljali navedeni odlomek. Najšibkejši so bili uvodi, namesto opredelitve problema odlomka so ostali na najbolj splošni ravni, da gre za temo etike, dobrega življenja, srečnosti ipd., precej pa jih je ostalo pri povečevanju Aristotela kot največjega in najpomembnejšega antičnega avtorja. Predlagamo več pozornosti vaji v pisanju uvodov v komentar besedila in določanju miselne vsebine odlomka.

Descartes: *Meditacije*

Število kandidatov: 40; povprečno število točk:17,00; indeks težavnosti: 0,77; indeks diskriminativnosti: 0,29.

Kandidati solidno odgovarjajo na vprašanja, a ne v popolnosti, kajti v povprečju odgovorijo samo na dve od treh v poli navedenih vprašanj. Veliko težav je pri odgovoru na tretje vprašanje (Zakaj je gotovost odporna na dvom?). Struktura komentarja ni najboljša, manjkajo nekateri obvezni elementi (pogosto manjka zaključek), opaziti je veliko preskokov v razmišljanju. Med komentarji jih je večje število, ki poskušajo stopiti v dialog z avtorjem z navajanjem, da Descartes narobe razume pojem »vednosti«. Na vsebinski ravni gre za nekakšen premislek o tem, kaj je fundacionalizem in ali obstaja kakšna druga oblika vednosti, spoznanja, recimo koherentizem. Kandidati govorijo o vednosti kot o

nekakšni pajkovi mreži, pri čemer nizajo filozofske pojme brez vsakršne analize in brez navedbe vira oziroma avtorja, od katerega črpajo svoje znanje. Gre za preprosto navajanje interpretacije, ki žal ni reflektirano, tako da ga ne moremo razumeti kot dialog z avtorjem.

Nietzsche: *H genealogiji morale*

Število kandidatov: 26; povprečno število točk: 17,62; indeks težavnosti: 0,80; indeks diskriminativnosti: 0,65.

Povprečno število točk kaže, da so kandidati slabo vest, osnovno temo 2. razprave Nietzschejevega besedila, iz odlomka znali opredeliti, umestiti v celoto dela, znali razložiti njen zunajmoralni izvor iz obligacijskega prava in pokazati, da ni le instinkt, obrnjen navznoter, temveč tudi nosi obet novega človeka, ki bo presegel nihilizem novega človeka. Boljši kandidati so to naredili poglobljeno (tako, da so se lotili branja besedila od blizu, nekaj pa jih je znalo komentirano delo povezati še z drugimi Nietzschejevimi besedili, kar sicer ni nujno zahtevano, prispeva pa k poglobljenosti razumevanja), za slabše pa je bilo tipično, da niso znali za odlomek relevantnih problemov umestiti v kontekst dela, najslabši pa celo niso poznali izvora slabe vesti. Težave so imeli predvsem pri povezovanju pojma slabe vesti s pojmom asketskih idealov in krivde iz 3. razprave. Letos je bilo tudi opaznejše število tistih, ki so napisali prekratke komentarje in se zadovoljili le z neposrednimi odgovori na v poli navedena vprašanja brez konteksta. Namesto da bi vstopili v dialog z avtorjem, so razlagali lastna stališča, nekateri morda tudi zato, da so podaljšali odgovor. Boljši kandidati so znali razložiti odlomek, ga postaviti v kontekst, odgovoriti na vprašanja in biti v dialogu z avtorjem, nekateri pa so tudi na relevanten način polemizirali z njim.

Druga izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 162; povprečno število točk: 16,78; indeks težavnosti: 0,76.

V primerjavi z lanskim in predlanskim rezultatom se statistične vrednosti niso bistveno spremenile. Med odgovori je bilo nekaj izjemnih, ki niso le upoštevali izpitnih vsebinskih in formalnih zahtev, temveč so pokazali izjemno filozofsko razgledanost in poglobljen razmislek o izbrani temi. Tudi letos so kandidati največkrat izbrali etiko, tj. 83-krat, kar pomeni polovico vseh, preostali so se porazdelili po drugih temah, 26 se jih je odločilo za stvarnost, 11 za spoznanje, 31 za politično filozofijo in 11 za religijo.

Vprašanje stvarnosti

1. Človek se ne more znebiti vpliva vzgoje in okolja, v katerem živi, zato ne more biti svoboden, temveč je svoboda lahko zgolj cilj, h kateremu stremi.

Število kandidatov: 16; povprečno število točk: 15,84; indeks težavnosti: 0,72; indeks diskriminativnosti: 0,51.

Kandidati so po Palmerju obnavljali pozicije trdega in mehkega determinizma ter ideterminizma (eksistencializem) brez večjega razumevanja, celo zapadali v protislovja, kako da je vse dogajanje v vesolju (tudi moje želje in dejanja) določeno z vzročno-posledično nujnostjo, ampak včasih vseeno lahko storim tisto, kar hočem. Druga vrsta esejev je bila apologija trdega determinizma, v kateri so zanemarili vse druge možne perspektive in žal obtičali na Nagelovem »tortica ali sadje« primeru ali pa so nizali svoje primere.

2. »Človek živi dve vzporedni življenji, eno sestoji iz vsega, kar se zgodi njegovemu telesu, drugo pa iz vsega, kar se zgodi njegovemu duhu.« (Ryle)

Število kandidatov: 9; povprečno število točk: 19,94; indeks težavnosti: 0,91; indeks diskriminativnosti: 0,15.

Odgovori so bili odlični: od zelo dobrih do izjemnih. Večinoma so gradili na Descartesu in zagovarjali naslovno trditev, pri čemer so pokazali, da razumejo paradokse, v katere vodi ontološki dualizem. Pokažejo tudi hude težave materializma, redukcionizma oz. fizikalizma. Najboljši so spretno vključili še Spinozo in Berkeleya.

3. Smisel življenja je skrivnost, ki se jo trudimo odkriti vse do smrti.

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 13; indeks težavnosti: 0,59; indeks diskriminativnosti: 0,86.

Naslov je izbral en sam kandidat. Razpoložensko besedilo, ki sicer ni ravno prosti spis, a tudi ni filozofski esej, je deloma filozofsko relevanten, se sestoji predvsem iz nizanja občutij.

Vprašanje spoznanja

4. V znanosti pot do znanja ni toliko iskanje resnice kot odpravljanje zmot.

Število kandidatov: 2; povprečno število točk: 15; indeks težavnosti: 0,68; indeks diskriminativnosti: 1.

Naslov sta izbrala samo dva kandidata. Prvi esej je obnova deloma razumljenega Descartesa, Locka, Huma, Hallerja in Alberta, drugi pa štirih teorij resnice.

5. Če ima večina neko mnenje za resnično, mnenje preneha biti mnenje in se spremeni v vednost.

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 16; indeks težavnosti: 0,73; indeks diskriminativnosti: .

Naslov je izbral en sam kandidat. V njegovem eseju gre za obnovo teorij resnice, pa Descartesa, Locka, Kanta, Bacona in Habermasa.

6. Razumska spoznanja so sicer gotova, a nič ne povedo o svetu.

Število kandidatov: 8; povprečno število točk: 17; indeks težavnosti: 0,78; indeks diskriminativnosti: 0,47.

Tudi najboljši kandidati, in dobrih esejev je bilo nekaj, ne znajo razložiti, kaj so Descartesove vrojene ideje in Kantove kategorije čistega uma ter čemu služijo in kako povezati vprašanje izvora spoznanja z njegovo gotovostjo. Naslov reducirajo na boj med racionalisti (Descartes) in empiristi (Locke) ter poenostavljeno na Kantovo rešitev: empiristi se zanašajo na čutila, zato zaznavajo, racionalisti pa na razum, ki obdeluje podatke, šele Kant pa upošteva oboje.

Vprašanje morale

7. Delovanje na podlagi nagnjenj, čustev ali pričakovanja koristi ni avtonomno, zato tudi ni moralno.

Število kandidatov: 49; povprečno število točk: 16,94; indeks težavnosti: 0,77; indeks diskriminativnosti: 0,30.

Mnogi eseji niso odgovarjali na vprašanje o morali. Brez sleherne razlage osrednjega pojma v naslovu so razpravljali o dobrem življenju, ugodju itd. V tem smislu so eseji vzbujali vtis, kakor da se kandidati ne zavedajo, da morajo z esejem odgovarjati o naslovni trditvi oziroma o naslovu. Povedano velja tudi za drugo skupino esejev, ki so vpeljali Kantovo moralno filozofijo in ji zoperstavili utilitarizem. Mnogo tovrstnih esejev je bilo šibkih, ker so mehanično obnavljali obe filozofiji, ne da bi samostojno razmislili, kakšno vlogo pripisujejo posamični filozofi pojmom avtonomije in odgovornosti. Vsi ti eseji so tudi vzbujali vtis, da njihovi avtorji bodisi ne poznajo dobro pojma avtonomije v okviru morale bodisi ga sploh ne poznajo. Konkretno se je to tudi v boljših esejih izrazilo v razpravi o legalnem in moralnem delovanju, ne da bi se dotaknili vprašanja avtonomije, o kateri govori naslov. Mnogi eseji so kazali dokaj površno in površinsko poznavanje Kantove etike. Primer površnosti je bilo nerazlikovanje med amoralno in nemoralno motivacijo.

8. Sebičnost ne more biti vrlina, saj sebičen človek zanemarja dolžnosti, ki jih ima v odnosu do drugih ljudi.

Število kandidatov: 22; povprečno število točk: 13,55; indeks težavnosti: 0,62; indeks diskriminativnosti: 0,49.

Izkazalo se je, da je bil naslov za večino kandidatov prezahteven, saj so napisali večinoma nerelevantne eseje. Verjetno zato, ker pojmi sebičnost, vrlina in dolžnost obsegajo različne filozofske tradicije, antično in novoveško, različne usmeritve, tako deontološko kot teleološko, razpravljati pa je mogoče tudi o ožji opoziciji egoizem-altruizem v povezavi z dolžnostjo. Po Kantu sta moralno delovanje in sebičnost vsaksebi: prvo je usmerjeno k splošnemu, druga pa k posamičnemu. Človek vrline prav tako ni sebičen po Aristotelu, saj sebičnost drugemu pogosto škoduje, medtem ko je za Aristotela ena od vrlin (prijateljstvo), ki jo mora imeti vrl človek, ravno v tem, da drugemu želimo dobro zaradi njega samega, itd. Zato so kandidati k trditvi pristopali različno, večinoma niso razumeli naslova, le redki pa so vključili več kot dve poziciji, večinoma pa so se zaradi nerazumevanja problematike naslova skrivali za frazami o utilitarizmu, Aristotelu ali Kantu, pri čemer se je pokazalo, da tudi večinoma dobri kandidati ne zmorejo dobro razložiti osnovnih tez omenjenih etičnih pozicij.

9. Vsakdo, ki se znajde v goreči hiši, skuša iz nje zbežati in si rešiti življenje. To dokazuje, da vrednost življenja ni relativna, zato ne moremo biti relativisti v vsakdanjem življenju.

Število kandidatov: 12; povprečno število točk: 17,96; indeks težavnosti: 0,82; indeks diskriminativnosti: 0,24.

V odgovorih so zoperstavljeni moralni relativizem in moralni objektivizem, slednji skozi Kanta ali teološke etike. Dobri odgovori so se večinoma osredotočili na težave relativizma, manj pa so pisali na splošno o relativizmu, o njegovih prednostih in slabostih, še manj o različnih vrstah relativizma v povezavi z moralno. Nekateri so ob vpeljavi Kanta veliko besed namenili kritiki Kanta, pri čemer ni bilo jasno, ali so ga temeljito poznali. Pogosto so premišljali o scenariju iz naslova, manj pa o človeški pogojenosti, ki veje iz njega, namreč tem, da obstajajo nekatere vrednote, ki jih delimo vsi ljudje in niso odvisne od okolja, časa ali nagnjenj. Nekateri so vpeljali egoizem in utilitarizem, le da ni bilo vselej jasno, kako so te teme relevantne za obravnavo relativizma. Izvrsten je bil esej, ki je v obravnavo vpeljal Huma. V večini esejev pa izstopa izrazita pomanjkljivost: preplitko razumevanje Kanta.

Posameznik in skupnost

10. Neenake potrebe in zasluge ljudi so tehten razlog za opustitev načela enakosti.

Število kandidatov: 15; povprečno število točk: 17,10; indeks težavnosti: 0,78; indeks diskriminativnosti: 0,85.

Naslov je omogočal zanimive smeri razmišljanja, kandidati so uporabili veliko filozofskih referenc: Platona, Marxa, Kanta, Milla, Rawlsa, Nozicka. Dobri so znali pojasniti, zakaj so neenake potrebe in zasluge tehten razlog za opustitev načela enakosti. Več kot polovica odgovorov je bila zelo dobrih, pri slabših se je pokazalo, da niso bili zmožni misliti načela enakosti, nekaj pa je bilo zelo slabih esejev, ki sploh niso tematizirali pojma enakosti in so izkazali zelo skopo filozofsko znanje.

11. Družba, ki svojim članom ne nudi dejanske blaginje, temveč le enakost možnosti, ni niti pravična niti poštena.

Število kandidatov: 10; povprečno število točk: 18,30; indeks težavnosti: 0,83; indeks diskriminativnosti: 0,23.

V podporo trditvi so se kandidati v svojih esejih večinoma naslonili na Rousseauja, Marxa in Rawlsa. Pokazali so solidno poznavanje njihovih konceptov, napisali so nekaj vsebinsko izjemno bogatih esejev, predvsem Rawlsova načela, Nozicka in libertarce, kot jih prikažeta Palmer in Miller, pa so uporabili za predstavitev nasprotne opcije. Večinoma so eseji pokazali dobro relevantne tematike.

12. Demokracija je v današnjem svetu le navidezna. Primer tega so volitve, kot jih poznamo danes: če bi v resnici lahko kaj pomembnega spremenile, bi bile ukinjene.

Število kandidatov: 6; povprečno število točk: 18,92; indeks težavnosti: 0,86; indeks diskriminativnosti: 0,82.

Aktualna trditev je imela za posledico nekaj izjemnih esejev, vsebinsko pa so bili vsi zelo bogati. Največ so analizirali poglede Platona, Locka, Rousseauja in Schumpetra. Nekaj šibkosti se je pokazalo pri analizi povezave med demokracijo in volitvami, nekateri eseji je niti niso tematizirali.

Filozofija religije

13. Ničesar ni na zemlji, kar ne bi kazalo na človekovo bedo ali pa na božje usmiljenje; na človekovo nemočnost brez Boga ali na moč človeka z Bogom. (Pascal)

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 9,5; indeks težavnosti: 0,43; indeks diskriminativnosti: 5,32.

Edini kandidat ni zmožni vstopiti v Pascalovo eksistencialno in fenomenološko problematiko, ampak je pisal o fundamentalizmih, kar je pokazalo, da ne zmore niti filozofskega premisleka, ampak le površen sociološki pogled. Pri takih temah, ki zahtevajo fenomenološki pristop, je smiselno paziti, da ločijo občutja od premisleka o njih.

14. Religiozni nauki so opojna sredstva, s pomočjo katerih šibki ljudje bežijo pred težavnostjo življenja.

Kandidat se je usmeril v marksistično kritiko religije, ki ji je dodal še Freuda. Pri pripravi ob tej temi je dobro poglobiti tudi samo kritiko. Npr. Marx ne le kritizira, ampak razume, zakaj je religija potrebna in kako bo šele popolna sprememba človeka počasi pripeljala do možnosti njene odprave. Kandidat se žal ni dotaknil pojma alienacije, ki bi pri tem naslovu pomagala premisliti samo naravo religiozne države in njene družbene vloge.

15. Dokazi za božje bivanje so zgolj vaja v razmišljanju, saj ničesar ne dokazujejo, njihova naloga je zgolj napotiti človeka k Bogu.

Število kandidatov: 9; povprečno število točk: 18,50; indeks težavnosti: 0,84; indeks diskriminativnosti: 0,17.

Kandidati so dokaze dovolj dobro razlagali, čeprav je le eden zmožel poglobljeno razumevanje ontološkega. Pri dokazih je smiselno pokazati, kar se je očitno videlo iz esejev, da so bili kandidati na to temo dobro pripravljene. Dobro so vključili fideizem, le eden pa je uspel vključiti tudi smiselno kritiko fideizma in pokazati, zakaj vseeno moramo razumsko razpravljati, čeprav smo že vnaprej obsojeni na dokončen neuspeh.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Tudi letos ponavljamo, da je za slabše odgovore značilna jezikovna šibkost, omejen besedni zaklad, okorno izražanje, slovnična nepravilnost, pogovorni izrazi in okrajšave iz e-pisanja. Ker je branje pisanje in pisanje branje, priporočamo, da se pri pripravah na izpit več bere in piše, prav tako tudi, da se kandidate opozarja na jezikovno korektnost zapisanega.

Struktura nasploh: Čeprav ima večina odgovorov pravo strukturo, tj. uvod, jedro, sklep, smiselno členitev na odstavke in skoraj nihče več ne napiše jedra brez odstavkov, prav tako je opaziti trud za miselno linijo, pa so še vedno pomanjkljivosti pri uvodih in sklepih.

Pri slabših je sklep še zmeraj lastno mnenje, ki ne sledi iz predhodne izpeljave. To velja za komentar in esej. Npr. avtor besedila pravi to in to, kar je razloženo v jedru, moje mnenje pa je ... In nato sledi zdravorazumski razmislek. Nič drugače ni pri eseju, dvema ali trem zoperstavljenim perspektivam kandidat doda še svoj pogled na problem, ki pogosto ni nič drugega kot poskus kompromisa ali pa spet samo lastno mnenje. Morda je povod za to formulacija iz ocenjevalne sheme, ki govori o osebnem odnosu do problema. Toda pri filozofiji je tudi osebni odnos preiščen, reflektiran, nekaj, kar se preplete z obravnavano tematiko, in ni zgolj nekaj, kar se navrže na koncu.

Opozarjamo tudi, da so pri nekaterih kandidatih sklepi predolgi, saj v njih po korakih obnovijo, kar so zapisali v jedru, pa tako sklep ni (kratek) povzetek, ampak daljša obnova. Zato spet predlagamo, da se pri pripravah nameni nekaj ur le za vajo v pisanju uvodov in sklepov, členitvi na odstavke in miselni liniji. Ta predlog velja za vse dele izpita, tudi seminarsko nalogo.

Kandidate je treba naučiti tudi, naj bodo pozorni na izgled svojega odgovora, vse preveč je namreč črtanja, barvanja, čečkanja, opomb, dodatkov, puščic ipd., ki zapletejo branje. Zato naj se v pouk vključi tudi opozorilo o tem, kako se popravi napako, predvsem pa kako se napiše osnutek, ki v veliki meri prepreči neurejene in zato slabo berljive odgovore.

Prva izpitna pola: Predlagamo, da učitelji opozorijo kandidate, da si izpišejo vprašanja iz navodil na konceptni list, da ne bi spregledali kakšnega vprašanja ali mu namenili premalo prostora. Prav tako je nujno, da odgovore vključijo v kontekst dela in iz vsega skupaj oblikujejo komentar, ki mora biti tudi dovolj dolg, tj. 600 besed in več. Le redki kandidati imajo tako asketski način izražanja, da jim zadostuje 600 in manj besed za razgrnitev vsebine, pri večini je prekratek esej le simptom, da o temi nimajo veliko povedati.

Kot vsako leto so največje težave s Platonovo *Državo*, ker ostajajo odgovori pri večini kandidatov na opisni ravni. Tema odlomka je bila sicer osnovna in vodilna tema filozof-vladar skozi prispodobo o ladji. Oboje je lahko umljivo in zapomnljivo in ni delalo večjih težav pri obnovi. Za pravo razlago pa bi bilo pri pripravi na izpit treba vložiti veliko več truda za razumevanje argumentov za to tezo, tj. za nauk o idejah, o dveh vrstah realnosti, spoznanja, vzgoji državljanov itd. Kot pomoč pri tej nalogi se lahko priporoči tudi izkušnje učiteljev – ki so bodisi mentorji, bodisi zunanji ocenjevalci, bodisi oboje –, ki so opisane v priložnikih za poučevanje filozofije in v mnogih številkah FNM – filozofske revije za dijake, učitelje in študente filozofije, tudi v letniku 2019.

Za obe izpitni poli velja, kakor vsako leto, da so težave pri analizi ključnih filozofskih pojmov, bodisi odlomka, bodisi naslova. Četudi se kandidati zavedajo, da brez nje ni filozofskega eseja, se pogosto zadovoljijo zgolj s kratko opredelitvijo pojma. Spet poudarjamo, da je najbolje, da se ta element pisanja vadi. Najprej s pomočjo klasičnih primerov, tipičnih analiz iz filozofskih del, nato analizo demonstrira učitelj, sledi naj samostojno delo s seznama ključnih pojmov iz kataloga.

Tudi kompleksne filozofske teorije so pri slabših kandidatih slabo naučene in slabo razumljene. Tako je letos izpostavljen Kant pri vprašanju spoznanje in morale. Morda naj se mu pri pouku nameni več časa in več poglobljene razlage.

Slabši kandidati naj bi znali točno navesti vsaj osnovne, enciklopedične opredelitve temeljnih teorij in smeri (recimo: hedonizem je etična smer, ki postavlja za najvišje dobro ugodje, užitek).

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Kritika je letos letela na osmi naslov v drugi izpitni poli, ki je bil po mnenju enega zunanjega ocenjevalca prezapleten.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Seminar za zunanje ocenjevalce je predpriprava na zunanje ocenjevanje. Izveden je bil ob sprejemu izpitnih kompletov, 30. 5. 2019. Udeležili so se ga vsi zunanji ocenjevalci. Služil je kot usklajevanje ocenjevalcev neposredno pred ocenjevanjem. Ocenjevalci so predhodno prejeli šest komentarjev in šest esejev s spomladanskega roka mature 2018, jih ocenili, na seminarju pa je sledila skupna podrobna analiza ocen in usklajevanje.

Pri moderaciji, zaradi narave izpita, ki temelji na odprtih esejskih vprašanjih, ni bilo treba spreminjati *Navodil za ocenjevanje*. Prva in druga izpitna pola se ocenita dvakrat. Ocenjevanje izpitnih pol iz filozofije poteka na domu. Vsak ocenjevalec dobi določeno število esejev, praviloma vse eseje, ki so jih kandidati pisali na posamezni naslov, oziroma vse komentarje, ki so jih pisali ob posameznem odlomku, če jih ni preveč. Letos je več ocenjevalcev ocenjevalo Platona pri prvi izpitni poli in sedmi naslov pri drugi izpitni poli.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Dva kandidata sta ugovarjala na oceno. Vnovično ocenjevanje je pokazalo, da je bila pri enem ocena ustrezna, pri drugem pa je tretji ocenjevalec zvišal oceno.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Število kandidatov, ki se je zadnji dve leti zmanjševalo (157 predlani, 139 lani), se je letos spet dvignilo. Maturu je opravljalo 162 kandidatov, kar pomeni, da je število zanihalo navzgor oziroma se je, dolgoročno gledano, stabiliziralo. Zaradi manjšteviličnih generacij pa lahko v prihodnje spet pričakujemo zmanjševanje števila kandidatov. Uspeh kandidatov pri filozofiji v letu 2019 je primerljiv z uspehom v zadnjih letih: je relativno stabilen in se med leti pomembno ne spreminja. Kandidati so običajno nekoliko uspešnejši pri bolj strukturiranem komentarju besedila v primerjavi s tematskim esejem, pri katerem imajo nekaj več svobode. Letos se to ni potrdilo: uspeh pri drugi, esejistični poli je bil nekoliko višji kot pri prvi poli, kjer gre za komentar besedila. Izkaže pa se, da omenjeni trend tudi letos velja za vse avtorje prvi pole, razen za Platona, kjer so bili kandidati manj uspešni od drugih kandidatov. Ker besedilo tega avtorja izbere skoraj polovica vseh kandidatov, je to vplivalo na sliko v celoti. Struktura izpitnih pol in merila ocenjevanja so nespremenjeni, enako velja za meje med ocenami, zato razmeroma stabilen uspeh ne preseneča. Meje med ocenami pri filozofiji odsevajo vsebinsko členitev meril ocenjevanja. Za vse delne ocene (komentar besedila, tematski esej in seminarska naloga) se uporabljajo podobno strukturirana merila vrednotenja, tako da je mogoče členitev meril uporabiti tudi pri oblikovanju meja med ocenami. Ocene notranjega dela izpita (seminarska naloga) so boljše kakor ocene pri zunanjem delu. Delna razlaga za to je, da kandidati (in mentorji) vložijo dodatno energijo v pripravo seminarskih nalog, zlasti tisti, ki si še posebno prizadevajo za dobro skupno oceno. Dodati je treba, da je tudi ocena pri predmetu v 3. in v 4. letniku praviloma višja od ocene na splošni maturi, tako da je boljša ocena notranjega dela izpita pričakovana. Pa tudi to, da je notranji del pri vseh predmetih bolje ocenjen.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Preverjanje pri filozofiji temelji na esejih, ki imajo različne poudarke: prvi, komentar besedila, zahteva interpretacijo izbranega filozofskega dela, drugi esej terja argumentativno razpravo o kompleksni filozofski temi, tretji je rezultat samostojnega dela in mentorskega vodenja kandidata. Pri vseh treh so različne taksonomske stopnje prepletene, poudarek pa je na analizi, sintezi in vrednotenju. Ta struktura se ne spreminja in tudi rezultati splošne mature ne dajejo podlage za vpeljevanje sprememb, tako da ta struktura ostaja stabilna. Res pa je, da ima stabilnost tudi negativno stran, ki je povezana s postopno manjšo nepredvidljivostjo vprašanj na maturi. Vendar je ta faktor pri vprašanjih esejskega tipa zaradi njihove kompleksnosti in s tem povezane zahtevnosti, zlasti za generacije, ki niso vajene daljšega pisanja, manj pomemben. Analiza esejev je tako pokazala, da imajo kandidati največ težav pri analizi pojmov, katerih pomene prepogosto razumejo kot samoumevne in ustaljenih zdravorazumskih predstav ne problematizirajo.

6.3 Druge ugotovitve

Posebni napak pri pripravi gradiva ni bilo, tudi število ugovorov je ostalo na nizki ravni (dva ugovora na oceno).